

EAFRD – Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova:
“ Evropa investuje do venkovských oblastí ”

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Závěrečná zpráva z projektu

České lesnické společnost
v rámci PROGRAM-u ROZVOJE VENKOVA – OSA I
opatření I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost,
na téma:

Principy hospodaření v lesích ČR duben/2013

Odborný garant:

Martin Polívka DiS., ÚHÚL, pob. Hradec Králové, polivka.martin@uhul.cz

Organizační garant:

PhDr. Ing. Vít Skála, tajemník ČLS, o.s., 221 082 384, tajemnik@cesles.cz

v Hradci Králové dne 31.7.201

projekt

V rámci 15. kola příjmu žádostí o dotace z Programu rozvoje venkova podala Česká lesnická společnost, o.s. (ČLS) projekt, s názvem „Principy hospodaření v lesích v ČR“. Zpracovaný projekt byl podán na regionálním pracovišti Státního zemědělského a intervenčního fondu (SZIF) v Praze 27. 2. 2012. V průběhu června 2012 byl projekt schválen, a 27. 6. 2012 byla podepsána mezi ČLS a SZIF dohoda o jeho realizaci. Vlastní realizace projektu pak proběhla na jaře 2013. Projekt se skládal ze tří dvoudenních samostatných modulů. Každý z modulů probíhal v jiném regionu ČR a účastníci společně s lektory tak strávili šest příjemných, ale náročných a intenzivních dnů.

První den probíhaly přednášky prezentace lektorů a druhý den byl věnován exkurzím s praktickými ukázkami hospodaření v lese. Smyslem semináře bylo poskytnout účastníkům základní pensum informací o lesním hospodářství a ukázat hospodaření v lese v různých přírodních podmínkách u různých vlastníků. Přestože počasí v dubnu 2013 vypadalo, že zima jen tak neskončí, všechny tři moduly pak v průběhu dubna nakonec přeci jen proběhly.

Modul A.

První modul se uskutečnil ve dnech 3. – 4. 4. 2013. Konání prvního přednáškového dne bylo umístěno do prostředí Mazurovy chalupy v srdci královéhradeckých lesů. Své zázemí a servis nám poskytly Městské lesy Hradec Králové a.s. Přestože byl začátek dubna, v královéhradeckých lesích ještě ležel těžký sníh, který napadnul koncem března, a zanechal v nich četné zlomy a vývraty. Duben nás přivítal takovou zimou, že personál městských lesů stálo značné úsilí chalupu vytopit tak, aby pobyt v ní bylo možné označit za příjemný, což trvalo až do samého poledne. Nicméně osobní nasazení všech zúčastněných bylo natolik intenzivní a prostředí natolik útulné, že chlad ani příliš nevnímali.

(Mazurova chalupa - foto M. Polívka – duben 2009)

Seminář zahájil odborný garant projektu pan Martinem Polívkou DiS. Po něm přítomné přišel přivítat ředitel Městských lesů Hradec Králové a.s. pan Ing. Milan Zerzán, který představil firmu Městské lesy Hradec Králové a.s., seznámil účastníky s její historií a současností, krátce

pohovořil o lesním majetku, který firma spravuje a o aktivitách, které provádí a popřál přítomným příjemný pobyt na území královéhradeckých lesů.

*(Zahájení semináře - foto Ing. Martin Weisbauer – duben 2013
Ing. Milan Zeržán – ředitel MLHK)*

Po přivítání již následoval program v souladu s plánem uvedeným na pozvánce. Účastníci obdrželi pořadač, do kterého si zakládali prezentace a další poskytnuté informační materiály. Úmyslně nebyla volena podoba sborníku, ale podoba pořadače s informačními materiály, aby je měli účastníci kdykoliv po té k dispozici a zároveň si do nich mohli dělat poznámky. Cyklus prezentací zahájil JUDr. Ing. Martin Flora Dr. vysokoškolský pedagog a advokát v jedné osobě.

*(Lesní právo - foto Ing. Martin Weisbauer – duben 2013
JUDr. Ing. Martin Flora Dr. – advokát; MENDELU)*

Jeho úkolem bylo provést účastníky lesním právem, které tvoří především zákon o lesích s jeho prováděcími předpisy [CD / Pravo / BlokA-HradecKralove-lesni _pravo_2013]. Pro doplnění a lepší pochopení informací jsme poskytli účastníkům navíc informační brožurku pro vlastníky lesů „Rádce vlastníka lesa do výměry 50 ha I.“, {[ftp://ftp.uhul.cz/Public/Ek_Pr_Por/publikace/Radce_do_50ha/Radce_vlastnika_lesa_01.pdf](http://ftp.uhul.cz/Public/Ek_Pr_Por/publikace/Radce_do_50ha/Radce_vlastnika_lesa_01.pdf)} kde je možné nalézt nejdůležitější zásady vycházející z lesního práva pro hospodaření s lesním majetkem. Pan doktor dopolední blok otevřel a také zároveň uzavřel.

Po obědě pokračovaly další přednášky lektorů. Ing. Radek Šmudla Ph.D. akreditovaný poradce vedený v Registru poradců MZe pro oblast lesnictví, z Lesprojekt-u východní Čechy, s.r.o., seznámil účastníky se zásadami lesního hospodářského plánování, s tvorbou lesních hospodářských plánů a osnov [CD / Hospodarska_uprava_lesu / Smudla_Hospodarska_uprava_lesa_v_CR]. Vysvětlil proč je toto dílo nástrojem vlastníka a v čem má jeho kvalitní vyhotovení pro vlastníka lesa zásadní význam a jaké může mít nekvalitní zpracování plánu dopady.

*(Lesní právo - foto Ing. Martin Weisbauer – duben 2013
účastníci semináře)*

Ing. Vítězslav Krystým z Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (ÚHÚL pobočka Hradec Králové) pohovořil o informacích spojených s Oblastním plánem rozvoje lesů [CD / Hospodarska_uprava_lesu / Krystyn_OPRL_a_Kategorizace_lesu_2013]. Zaměřil se především na kategorizaci lesů a na zvláštnosti hospodaření v různých typech kategorií lesů, na různá omezení, možné důsledky a dopady, které jsou s jednotlivými kategoriemi lesů spojené.

Ing. Martin Vlasák zástupce státní správy lesů Pardubického kraje, zaměstnanec Krajského úřadu v Pardubicích se ujal tématu hospodaření v lesích z pohledu orgánu veřejné správy [CD / SSL / Vlasak_prezentace]. Zazněla zde řada zásadních informací nejen k vlastnímu výkonu vlastního hospodaření. Zásadní byly informace o povinnostech vlastníků nad 50 ha (nechat například zpracovat lesní hospodářský plán) a o posuzování velikosti vlastníka z pohledu členění ČR a z pohledu státní správy lesů.

Teorii v praxi účastníkům přiblížil Ing. Radek Jůza, který pracuje u MLHK jako pěstební inspektor. Jeho podání se stalo obzvláště cenné, protože se u něho prolíná zkušenost praktického lesníka se zkušeností bývalého taxátora. Ing. Jůza představil právní formu firmy, kterou je akciová společnost ve stoprocentním vlastnictví města. Hovořil o přírodních

*(Lektoři a účastníci – foto Ing. M. Weisbauer – duben 2013
vpravo Ing. Radek Jůza – pěstební inspektor MLHK; uprostřed Ing. Vítězslav Krystýn – ÚHÚL pob. Hradec Králové;
zleva Ing. Martin Vlasák – SSL Pardubický kraj; zády Pavel Veverka – účastník semináře)*

podmínkách královéhradeckých lesů, o hospodaření firmy, o provozních podmínkách, technologických podmínkách, o organizaci práce a v neposlední řadě i o rozsáhlé kalamitě, která MLHK potkala na počátku července roku 2012.

Seminář se protáhl oproti plánu do pozdních podvečerních hodin. Večeři MLHK pojaly stylově a předložily účastníkům řízeky z kapra, který má lokální značku „Hradecký kapr“

*(lektoři semináře - foto Ing. Martin Weisbauer – duben 2013
vpravo Ing. Martin Vlasák, uprostřed Ing. Radek Jůza, zleva Martin Polívka DiS.)*

a je pěstován rybnících s písčitým dnem. Lesníci zatím s budováním lokálních značek nemají mnoho zkušeností a MLHK patří mezi průkopníky.

I přes pokročilou dobu účastníci stáli ještě o krátkou exkurzi do královéhradeckých lesů. Průvodcem byl Ing. Jůza. Zastavili jsme se na několika kalamitních plochách, kde bylo možné demonstrovat zpracování kalamity i přípravu ploch na obnovu lesů po ní. Zastavili jsme se u rybníku Výskyt, který je krátce po rekonstrukci a odbahnění. Návštěvu a první den semináře jsme zakončili u sochy sv. Huberta.

Druhý den se konala exkurze na majetku společnosti Kinský dal Borgo, a.s. Ráno se účastníci sjížděli na parkovišti v Chlumci nad Cidlinou pod zámek Karlova Koruna. Nocleh byl zajištěn v Hradci Králové a od Chlumce nad Cidlinou dělilo účastníky nějakých 25 minut jízdy autem. Lesy MLHK a lesy Kinských byly vybrány pro demonstrování hospodaření v 1. a 2. lesním vegetačním stupni. Charakteristické pro oba majetky je borové a dubové hospodářství. Majetek společnosti Kinský dal Borgo, a.s. byl vybrán záměrně, protože zde lze prezentovat celý cyklus výroby dříví a to zpětně od jeho zpracování na pile až po jeho zrod v lesní školce. Je také reprezentantem právní podoby ve formě akciové společnosti ve stoprocentním vlastnictví rodiny Kinských.

Po nezbytných formalitách spojených s prezencí účastníků a čekání na případnou kontrolu pracovníka SZIF jsme se přesunuli parkem k zámku Karlova Koruna, kde na nás již čekal zástupce rodiny Kinských pan Dr. Pio Kinský dal Borgo a náš dnešní průvodce pan Michal Prouza DiS., který pracuje u společnosti Kinský dal Borgo, a.s. jako provozní inspektor. Pan Dr. Kinský nás jménem rodiny přivítal v Mramorovém sále na zámku Karlova Koruna a v krátkosti pohovořil o průběhu restitucí jejich majetku a vývoji firmy, kterou rodina vlastní. Vlastní firmu a lesní majetek pak představil pan Prouza. Firma svojí velikostí a počtem zaměstnanců již patří mezi podniky střední velikosti, má vlastní zaměstnance různých profesí a zaměstnává i celou řadu živnostníků.

Po uvítání na nás již na nádvoří čekal autobus, který nás odvezl na první zastávku naší exkurze, kterou byla pila Kinských v Chlumci nad Cidlinou.

(Účastníci na pile v Chlumci nad Cidlinou - foto Martin Polívka DiS. – duben 2013)

Výrazným charakterem lesů Kinských je vysoké zastoupení dubu a borovice, které činí u obou téměř 40%. Ekonomika obou dřevin je poměrně hodně odlišná od naší nejvýznamnější hospodářské dřeviny, kterou je smrk. Proto i vlastní zpracování a přidání hodnoty k vlastní surovině představuje pro firmu zásadní úkol. Velkou část převážně dubového dříví si firma řeže sama a vyrábí mimo jiné i parketové přířezy.

Společnost začala s postupnou výstavbou vlastní pily již na počátku své existence a proces výstavby ještě neskončil. Postupně jsou dobudovávány další provozy, které zvyšují přidanou hodnotu vstupní suroviny. Pila Kinských patří podle objemu pořezaného dříví mezi malé až střední pily v ČR a orientuje se na zakázkové zpracování dříví a výrobu parketových přířezů.

Po provozu pily nás fundovaným výkladem provázel pan Prouza a účastníci tak mohli shlédnout cestu celých kmenů z lesa na manipulační linku, jejich druhování, třídění podle kvality, krácení na potřebné délky, putování do pilnice i vlastní pořez pásovou pilou.

(pilnice na pile v Chlumci nad Cidlinou – foto Ing. Vojtěch Macek – duben 2013)

Podle očekávání účastníky zaujala výroba palivového dřeva, které je v současnosti velkým hitem, i výroba lisovaných briket z pilin.

Pan Polívka upozornil i na několik skutečností, které se podařilo realizovat ve stávajícím programovém období s podporou z PRV. Ukončení služeb místního dopravce si vynutilo pořízení vlastní odvozní soupravy, která je na tak velkém majetku (cca 7600 ha lesa) zcela oprávněná a má stoprocentní využití. Soupravu se podařilo pořídit s veřejnou podporou EU, obdobě malý nákladní automobil na rozvoz štípaného palivového dříví. I vlastní štípačka byla jako první technologie pořízena s podporou Operačního programu Zemědělství v minulém programovém období. Poslední, briketovací linka, byla podobně jako další investice, pořízena z vlastních zdrojů. Veřejné podpory pomáhají, ale vlastník by se na nich neměl stát závislý a principem lesního hospodářství by měla zůstat jeho samofinancovatelnost.

Účastníky zaujal i proces sušení ve vlastních sušárnách a uskladnění kvalitních výřezů v klimatizované hale. Výklad byl provázen ekonomickými údaji spojenými s provozem vlastního dřevozpracovatelského zařízení.

Další část dopoledne byla věnována ukázkám dubového hospodářství. Autobusem se účastníci přesunuli do lesů za Chlumec nad Cidlinou. Na první zastávce se věnovali těžbě, různým způsobům obnovy těžby, přirozené i umělé obnově lesa.

Výklad obohatil také Ing. Vladimír Pražák, jednatel stavební firmy POPR, s.r.o., který na jednotlivých zastávkách vystupoval se svými příspěvky, které se vztahovaly k lesní

dopravní síti a lesním cestám obecně [CD / Lesni_dopravni_sit / LDS]. Lesní cesty tvoří důležitou součást lesního majetku a zásadním způsobem ovlivňují zpřístupnění lesa a tím i ekonomiku celého provozu. I firma Kinský dal Borgo, a.s. věnuje velikou pozornost lesním cestám a ročně opraví 2–5 km lesních cest. Ing. Pražák představil progresivní technologii mechanicky zpevněného kameniva, při které lze využít i stavebního recyklátu na opravu lesních cest. Sám účastníky upozorňoval, kdy a za jakých podmínek jaká technologie je vhodná a kdy naopak zbytečná.

(Ing. Pražák popisuje technologii mechanicky zpevněného kameniva při opravách lesních cest - foto Martin Polívka DiS. – duben 2013)

Postupně jsme procházeli lesními porosty od mýtního k předmýtnímu věku, přes stádia výchovných zásahů v tyčovinách, tyčkovinách, mlazinách až ke kulturám. Ve výkladu se střídali pan Prouza a pan Polívka. Dub má jednu velmi nepříjemnou vlastnost a to že „vlkatí“. Dojde-li k obnažení a osvětlení kmenů, kmeny začnou obrůstat a tím dochází ke znehodnocení cenných sortimentů. Proto pro dub platí zásada, že „musí mít korunu na slunci a patu v kožichu“. Tuto zásadu musí mít lesník neustále na zřeteli a podřizovat jí veškeré zásahy v dubových porostech. Hovořilo se i o ekonomice prováděných prací, jaké jsou ceny v místě a čase obvyklé a v krátkosti i o ceně lesa jako takového. Účastníci mohli vidět porosty před provedením výchovných zásahů a po provedení výchov.

Nebyla opomenuta ani skutečnost, že dubové porosty se dostávají od svého založení z červených čísel až ve věku kolem 60 let, do té doby převažují náklady nad výnosy. To je i jeden z důvodů k zachování vyrovnanosti věkových tříd, což je snaha lesníka přibližovat se svým hospodařením normalitě. Průměrná doba obmýetí dubových porostů na majetku Kinských je cca 140 let u méně kvalitních porostů je obmýetí kratší cca 120 let a naopak v lužních podmínkách u kvalitních porostů může být až 160 let. Ukázky byly demonstrovány na stanovištích typických pro hospodářský soubor 25.

Před polednem jsme se přemístili do obory Kněžíčky. Obora Kněžíčky patří mezi velmi staré obory a v současnosti je zde chována zvěř daňčí a zvěř mufloní. Cílem nebyla obora samotná, ale zařízení hotelu, které se v oboře nachází a kde nás čekal oběd. Po obědě a kávě jsme přešli autobusem do lokality Pamětník.

Přesunuli jsme se z dubového hospodářství 1. a 2. lesního vegetačního stupně do borového hospodářství. I zde jsme postupovali v čase dozadu, od mýtního věku přes výchovy až po

kultury. Borové hospodářství bylo demonstrováno na typických borových stanovištích na hospodářských souborech 13 a 23. Ekonomika borových porostů je oproti dubovým porostům výrazně horší, ale návratnost vložených prostředků je výrazně kratší. Některé úkony jsou naopak jednodušší a levnější. Nebyla opomenuta ani ta skutečnost, že borové porosty se oproti dubovým dostávají od svého založení z červených čísel už ve věku kolem 40 let. Průměrná doba obmýtlí borových porostů na majetku Kinských je cca 100 let a výrazným způsobem se daří obnovovat porosty přirozenou cestou.

Účastníci mohli vidět i probírku provedenou před týdnem harvestorem. Bylo demonstrováno, že každé stanoviště má své produkční limity a pěstování lesa se musí přizpůsobovat stanovištním i technologickým podmínkám.

Výklad o borovém hospodářství neplánovaně zpestřil Ing. Vladimír Pražák, protože jeho firma právě v této lokalitě opravovala jednu z cest typu „2L“ na majetku Kinských a naše skupina se pohybovala kousek od staveniště. Využili jsme příležitosti, přestože v plánu ani

(Ing. Pražák popisuje technologii mechanicky zpevněného kameniva při opravách lesních cest - foto Martin Polívka DiS. – duben 2013)

projektu tato ukázka nebyla a účastníci tak mohli vidět část zahájené rekonstrukce šterkové lesní cesty přímo při realizaci. Tak mohl přímo v praxi demonstrovat všechny čtyři fáze technologie mechanicky zpevněného kameniva (rozrytí, frézování, grejdrování a hutnění). Ukázka sklídila velký ohlas a využití stavebního recyklátu taktéž.

Poslední zastávkou na exkurzní trase se staly lesní školky firmy LESOŠKOLKY, s.r.o. v Řečanech nad Labem. Role průvodce se ujal sám ředitel firmy Ing. Ladislav Němec, který do výkladu o pěstování sadebního materiálu zapojil i oba své syny. Páni Němcové ukázali účastníkům pěstování prostokořenného materiálu na záhonech i krytokořenného sadebního materiálu ve fóliovnících a následně při vyžrávání pod širým nebem. Ukázali nám pěstování jak listnatých tak jehličnatých dřevin a jejich specifika. Pohovořili o standardu sadebního materiálu i o tom, jak má sadební materiál vypadat i jakými doklady musí být sadební materiál vybaven.

Na závěr návštěvy nás oba pánové pozvali na kávu do haly s linkou na krytokořenný sadební materiál. Servírováno bylo přímo na pás dopravníku. Rozpoutala se diskuze, padalo množství zvědavých dotazů na sázení, na distribuci, na dopravu, nicméně z časových důvodů jsme před půl pátou museli návštěvu školky ukončit. Před odjezdem do zpět do Chlumce nad Cidlinou

*(Školka - foto Ing. Vojtěch Macek. – duben 2013
Ing. Němec mladší ukazuje účastníkům pěstování krytokořenného sadebního
materiálu na vzduchovém polštáři – sazenice BK typu QP)*

dostal každý účastník na památku krytokořennou sazeničku jedle, kterou si může zasadit na své zahradě. Nezbyvalo než se s účastníky rozloučit, popřát šťastnou cestu domů a těšit se na další setkání v rámci druhého modulu na Vysočině.

Modul B.

Druhý modul B se uskutečnil ve dnech 10.–11. 4. 2013. Konání prvního přednáškového dne bylo umístěno do Poutního hotelu Křemešník nedaleko Nového Rychnova u Pelhřimova. Hotel se pro nás stal zároveň základnou i východiskem k exkurzi, která se konala druhý den. Místo na Vysočině jsme zvolili záměrně, aby zde bylo možné demonstrovat hospodaření ve středních polohách a hospodaření jiného typu vlastnictví i jiného typu velikosti majetků. Naším průvodcem se stal předseda České komory odborných lesních hospodářů (ČKOLH) Ing. Jiří Pohan, který je zároveň také akreditovaným poradcem vedeným v Registru poradců MZe pro oblast lesnictví.

Zahájení semináře se zúčastnil PhDr. Ing. Vít Skála tajemník ČLS, který účastníky přivítal společně s odborným garantem Martinem Polívkou DiS. a s naším průvodcem Ing. Jiřím Pohanem. V průběhu dopoledne se také dostavila kontrola v podobě návštěvy pracovníků SZIF, kteří zkontrolovali veškeré náležitosti vzdělávací akce a zda jsou v souladu s projektem. Po své účasti na přednáškové části, sepsali hlášení a protokol.

Dopolední blok zahájil JUDr. Ing. Martin Flora Dr. příspěvkem věnovaným zákonu o myslivosti a zákonu o ochraně přírody a krajiny v souvislostech s hospodařením v lesích [CD / Pravo / BlokB-Kremesnik-myslivost_a_honitby_2013]. Jako doplněk byla účastníkům navíc poskytnuta informační brožura pro vlastníky lesů Rádce vlastníka lesa do výměry 50 ha II. {ftp://ftp.uhul.cz/Public/Ek_Pr_Por/publikace/Radce_do_50ha/Radce_vlastnika_lesa_02.pdf}, kde je možné nalézt opětovně ty nejdůležitější zásady vycházející z platné právní úpravy. Přednáška byla doprovázena dotazy i diskuzí a tak byli účastníci zasvěceni do poměrně konfliktních témat, se kterými můžou již v brzké budoucnosti setkávat. Po náročné přednášce následoval společný oběd doprovázený kuolární diskuzí.

(Poutní areál Křemešník - foto Ing. Vojtěch Macek. – duben 2013)

Po obědě pokračoval ekonomickými informacemi Ing. Roman Šimek předseda regionální organizace SVOL pro severomoravský region, který je zároveň také akreditovaným poradcem vedeným v Registru poradců MZe pro oblast lesnictví, na téma „Ceny prací obvyklých v lesnictví“ [CD / Ceny_v_LH / Ceny_praci_obvykle_text] a [Simek_prezentace]. Záměrem příspěvku bylo poskytnout účastníkům informace o cenových hladinách, ve kterých se za normálních okolností v lesnictví pohybujeme.

(Ceny v LH – přednášející Ing. Roman Šimek, vpravo od něho JUDr. Ing. Martin Flora a vedle něho Ing. Jaromír Čermák - foto Martin Polívka DiS. – duben 2013)

U ekonomického tématu jsme zůstali i při prezentaci dalšího příspěvku, který přednesl Ing. Jaromír Čermák místopředseda Českomoravské komoditní burzy Kladno. Ing. Čermák představil Dřevařskou burzu jako jeden z nástrojů organizovaného trhu se surovým dřívím v ČR. Vlastníci lesů mohou čelit různým tlakům obchodníků se dřívím a bylo tedy potřeba představit účastníkům relativně nezávislý alternativní prodejní a informační nástroj a jakým způsobem se daří osobám, které mají na starost prodej dříví a jeho zpeněžení. Obě přednášky

účastníky velice zaujaly a podle ohlasů dopadly také na úrodnou půdu. Diskuze tématu pokračovala i při večeři.

Oproti plánovanému harmonogramu a vlivem nepředvídaných okolností, které se projevovaly v průběhu dne, jsme pokračovali ve šňůře přednášek i po večeři. Na závěr dne byla zvolena témata více informační a méně namáhavá.

Ing. Jiří Pohan jako předseda ČKOLH účastníky seznámil s institucí odborného lesního hospodáře a s různými podobami výkonu jeho činnosti [CD / Odborny_lesni_hospodar / OLH_Kremesnik_2013_Pohan].

S praktickými zkušenostmi vystoupil také pan Luboš Binar odborný lesní hospodář a akreditovaný poradce vedený v Registru poradců MZe pro oblast lesnictví. Pan Binar představil Dobrovolný svazek obcí – lesy Policka jako jednu z dalších možných právních forem, kterou je možné využít při obhospodařování lesů. Svým příspěvkem přednáškový den uzavřel.

Ovšem sdílení poznatků a informací ještě pokračovalo až téměř do půlnoci o patro níže v hotelové restauraci. Zde se poprvé výrazněji projevil benefit projektu a to je sbližování lidí, kteří řeší podobné problémy a vzájemná výměna zkušeností.

Nestálé počasí minulého dne se umoudřilo, vyjasnilo se a nevystavilo nás tak svým jarním rozmarům, které měly letos více zimní než jarní podobu. Po snídani jsme nasedli do přistaveného minibusu a s průvodcem, který celý exkurzní den připravil, jsme se vydali do lesa.

(Ing. Pohan popisuje uvolňování přirozené obnovy

smrku – foto Martin Polívka – duben 2013)

Ukázky hospodaření byly voleny tak, aby účastníci viděli různá věková stadia lesních porostů středních poloh s převahou smrku na různých typologických stanovištích u menších vlastníků, pro které Ing. Pohan pracuje jako odborný lesní hospodář.

Začali jsme přirozenou i umělou obnovou a využili jsme i ukázkou právě probíhajícího výchovného zásahu ve starším porostu. Výchovný zásah, který měl spíš již charakter jednotlivého výběru v dospělém porostu, byl kombinován s uvolňováním přirozené obnovy.

Následovaly ukázky výchov v předmyšlných porostech, probírky i prořezávky. Ing. Soušek doplňoval výklad o informace z lesnické typologie. Ing. Duda doplňoval výklad klasického přístupu k hospodaření v lese o přístup vycházející z filosofie výběrného způsobu

hospodaření. Svými názory trochu provokoval přítomné lesníky, ovšem vždy je nejdůležitější zadání vlastníka lesa.

(Ing. Pohan hovoří o zásadách výchovy lesních porostů v bukové tyčovině – foto Martin Polívka – duben 2013)

Veškeré ukázky byly doplněny ekonomickými informacemi, kolik jaká operace obvykle stojí, s jakými náklady je nutné počítat. Porosty s převahou smrku se dostávají od svého založení z červených čísel ve věku kolem 40 let, do té doby převažují náklady nad výnosy. Průměrná

(Ing. Duda stoupá do koruny stromu - foto Martin Polívka – duben 2013)

doba obmýtí je cca 100 až 120 let. Ukázky byly demonstrovány na stanovištích pro hospodářské soubory 43, 45, 51, 53, 55, což jsou v současnosti ideální stanoviště pro pěstování převážně smrkových porostů a smrk zde dosahuje také nejvyšších výnosů.

Poslední zastávku před obědem si vybral kolega Ing. Jan Duda k demonstraci svého příspěvku věnovaného reprodukčnímu materiálu lesních dřevin. Svůj příspěvek podtrhnul výstupem do koruny stromů v rámci ukázky sběru šišek z kvalitních jedinců z porostů uznaných pro sběr reprodukčního materiálu lesních dřevin. Ukázku zvolil před obědem i s ohledem na tvrzení, že s prázdným žaludkem se na stromy leze lépe. Pro doplnění základních informací k danému tématu jsme účastníky vybavili brožurkou Rádce vlastníka lesa do výměry 50 ha III., který je také v elektronické podobě k dispozici na internetových stránkách ÚHÚL {ftp://ftp.uhul.cz/Public/Ek_Pr_Por/publikace/Radce_do_50ha/Radce_vlastnika_lesa_03.pdf}. V této publikaci je možné kromě právní úpravy problematiky nalézt i informace vztahující se ke standardu sadebního materiálu.

Odpoledne věnoval Ing. Pohan problematice zalesňování zemědělských půd. Účastníkům ukázal několik různě starých zalesněných zemědělských pozemků, které byly zalesněny s podporou Horizontálního plánu rozvoje lesů a multifunkčního zemědělství v období 2004 - 2006 a v rámci současného programového období 2007–2014, zalesnění, které bylo realizováno s podporou Programu rozvoje venkova.

Na závěr nás zavedl i na pozemky, kde jsou v současnosti již 15–20 let staré lesní porosty založené právě na bývalých zemědělských půdách. Za určitých okolností právě zalesňování zemědělských půd může být vhodnou alternativou využití některých méně vhodných zemědělských pozemků.

(Ing. Pohan nás zavedl do jednoho z prvních porostů založených na bývalé zemědělské půdě na konci 20. století - foto Martin Polívka – duben 2013)

Tentokrát se podařilo časový harmonogram dodržet a seminář byl ukončen přibližně v 16 hodin před poutním areálem na Křemešníku. Tím byl vyčerpán náš bohatý program na Křemešníku s ukázkami hospodaření v lesích ve středních polohách. S přáním šťastné cesty do svých domovů a s přáním na brzké shledání v rámci modulu C na Šumavě jsme se rozloučili a rozjeli do všech směrů naší vlasti.

Modul C

Realizace třetí části přednáškového cyklu byla provázena neustálými organizačními změnami. Konání semináře bylo nutné nejprve úplně posunout na jiný termín a následně ještě o den znovu posunout a i původní myšlenku udělat první den přednáškový a druhý den exkurzní jsme nakonec museli opustit. Po oba dva dny jsme dopoledne provedli přednáškovou a odpoledne exkurzní část.

Třetí modul C se uskutečnil ve dnech 23.– 24. 4. 2013. Jako výchozí místo do srdce Šumavy jsme zvolili hotel Vintíř v Hartmanicích.

Šumava byla vybrána záměrně hned z několika důvodů. První důvodem byla snaha demonstrovat hospodaření ve vyšších polohách, tedy v 6. až 8. lesním vegetačním stupni. Za druhý a rozhodující důvod lze označit nelehké soužití soukromého vlastníka lesů s národním parkem.

Naším průvodcem se stal Ing. Josef Lerch, místní lesík, který je zároveň také akreditovaným poradcem vedený v Registru poradců MZe pro oblast lesnictví.

Po přivítání s účastníky, kterého se zúčastnil starosta města Hartmanic, kterým je bývalý lesník Jiří Jukl, zahájil dopolední blok Ing. Jiří Matějčík CSc. s tématy, které se vztahují k oceňování lesů. Přednášející patří k nestorům znalectví oceňování v oblasti lesního hospodářství. Jako dlouholetý pracovník Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti působil jako vedoucí oddělení lesnické ekonomiky a politiky. V současnosti pracuje v ÚHÚL na pobočce ve Staré Boleslavi a je zároveň také akreditovaným poradcem vedeným v Registru poradců MZe pro oblast lesnictví.

*(Zahájení semináře - foto Ing. Václav Toman – duben 2013
Vlevo Ing. Jiří Matějčík CSc., vpravo Martin Polívka DiS.)*

Kolega Matějčík se pokusil celou disciplínu oceňování lesů vtěsnat do čtyřech samostatných prezentací. V rámci svých příspěvků vybral pro účastníky ty nejdůležitější informace, které budu již v brzké budoucnosti potřebovat. Jedná se o témata Oceňování lesů, zákon č. 151/1997 Sb. o oceňování majetku, oceňování v lesním podniku a vyhláška MZe č. 55/1999 Sb. (škodní vyhláška). Kompletní prezentace byly účastníkům poskytnuty z důvodu jejich rozsahu pouze v digitální podobě [CD / Ocenovani_lesa / ...].

Po obědě na nás před hotelem čekal přistavený autobus. Průvodci exkurzí se stali Ing. Jindřich Heřman, bývalý pracovník ŠUNAP a odborný lesní hospodář města Hartmanic a pan

Miroslav Svoboda místní lesní z firmy Kašperskohoské městské lesy s.r.o. Kolegové pro nás připravili exkurzní trasu po jednom úseku jednoho z největších městských majetků v republice, který obhospodařují Kašperskohoské městské lesy, s.r.o. Tím pánové také představili další možnou formu hospodaření na lesním majetku.

Cílem exkurze bylo demonstrovat smrkové hospodářství v nejvyšších polohách. Musely být připraveny dvě varianty exkurzní trasy, protože ještě týden před exkurzí ležel sníh téměř všude. Opět následoval okruh vývoje lesa od přirozené obnovy lesů, výsadby v rámci umělé obnovy, ochrany kultur (proti zvěři a proti buření), výchovy porostů (v mlazinách, tyčkovinách, tyčovinách a v nastávajících kmenovinách) až po práci do doby dosažení obmýtí.

(Exkurze - foto Martin Polívka DiS.– duben 2013

Vpravo lesní Miroslav Svoboda, uprostřed – pán v klobouku Ing. Josef Lerch)

Vedle základních ekonomických informací, které již mohli účastníci porovnávat s informacemi, které se dozvěděli v předešlých modulech A a B, zde mohli získat představu, jaké další dopady na hospodaření v lese má sousedství s národním parkem a managementem „ponechání lesů přirozenému vývoji“. Pro připomenutí je dobré uvést alespoň některé. Nejvýraznější problémy nastaly po kalamitě Kiril. Národní park dostal od MŽP na její zvládnutí mimořádnou dotaci. Městské lesy žádnou veřejnou podporu nezískaly. V případě zpeněžení kůrovcového dříví se všichni vlastníci nacházeli v přibližně stejné situaci. K zásadním rozdílům při hospodaření ovšem dochází až následně. Došlo k obrovskému namnožení kůrovce. Městské lesy proto že národní park nezasahuje nebo zasahuje jen omezeně, musí neustále řešit další a další kůrovcové těžby, což značně ovlivňuje jejich hospodářské výsledky.

Tím jsou nuceni těžit a prodávat dřevo z nahodilých těžeb bez ohledu na poptávku trhu a nemohou tedy reagovat na cenový vývoj. Často vlivem těžby dochází k předčasnému mýcení lesních porostů, přicházejí tedy o produkci do dosažení věku obmýtí. Uplatnění kůrovcového dříví na trhu sebou nese nižší speněžení dřeva, přibližně od 500 Kč/m³ do 1000 Kč/m³, oproti dřevu z úmyslné mýtní těžby, které není napadené kůrovcem. Jednou činností je tak vlastník, sousedící s národním parkem, který nesouhlasí se stávajícím managementem parku, postižek třikrát. Tyto ztráty vlastníkům lesů nikdo nehradí. Zazněla i další omezení

plynoucí ze sousedství s národním parkem. Tyto mají v současnosti asi největší ekonomický dopad.

*(Exkurze - foto Martin Polívka DiS.– duben 2013
Vlevo lesní Miroslav Svoboda ukazuje hranici s národním parkem)*

Na závěr exkurze nás místní lesníci vzali na Jezerní slat' na Horské Kvildě. Vystoupali jsme na rozhlednu a mohli jsme se kochat pohledem na krásnou šumavskou přírodu i na již o něco méně krásné suché lesy poškozené kůrovcem. Národní park je společenská zakázka spojená s otázkou, zda by bývalo nestačilo obětovat experimentu samovolného vývoje lesa výrazně menší území. Je to také o odpovědnosti správce majetku který nese plnou zodpovědnost za stav majetku, který ohospodařuje. Jakou hmotnou odpovědnost ale nese ochrana přírody?

*(Exkurze - foto M. Polívka DiS.– duben 2013
Jezerní slat' – na rozhledně)*

Jakou hmotnou odpovědnost nesou aktivisté prosazující bezzásahový režim, vůči společnosti? Bohužel podobné bezzásahové režimy mají orgány ochrany přírody tendenci zavádět i v jiných zvláště chráněných územích, ať už se jedná o maloplošná nebo velkoplošná chráněná území. Pro člověka, který preferuje lesy zelené, které plní všechny funkce,

kteřé plnit mají a neupřednostňuje pouze jednu z nich, je tento management obtížně akceptovatelný.

Pak už nás čekal pouze návrat na hotel a večeře.

Po večeři následovaly ještě další lektorské příspěvky. Před vlastním blokem přednášek dostal prostor Ing. Václav Toman pracovník SVOL, který má na starosti obchod s dřívím členů SVOL-u. Představil vlastní organizaci SVOL a nabídnul účastníkům semináře další spolupráci.

Po něm následoval příspěvek Ing. Josefa Lercha o založení „právní formy s.r.o.“ pro hospodaření na lesním majetku v Sušici [CD / lesni_ podnik / Lerch_Zalozeni_pravni_formy_sro_v_Susici].

Závěr přednáškového dne byl vyhrazen systému zemědělského poradenství a poradenství v lesnictví. Téma představil v rámci své prezentace pan Martin Polívka DiS. vedoucí odborné skupiny Poradci na ÚHÚL [CD / Dotace / Polivka_Poradenstvi].

Končili jsme o něco dříve než na Křemešník, tentokrát kolem deváté hodiny. Večer jsme využili útulného prostředí hotelu a v rámci neformální diskuze sdíleli zkušenosti a nasbírané podněty. Kolegové z Českých Budějovic přinesli harmoniku. Večer pak už nebyl pouze pracovní. Nálada se při harmonice a zpěvu uvolnila a spát jsme šli až hodně pozdě večer.

I druhý den dopoledne byl věnován přednáškám. Ranní program zahájil pan M. Polívka DiS. z ÚHÚL svým příspěvkem věnovaným veřejným podporám. Účastníkům představil jak veřejné podpory z národních zdrojů, tak i veřejné podpory spojené s programy EU [CD / Dotace / Polivka_dotace]. Po dotační politice státu jsme se z ekonomiky, částečně přesunuli do práva.

Na poslední den si JUDr. M. Flora Dr. připravil obecný příspěvek na téma právní formy lesního podniku „Specifika lesního hospodářství či specifika lesní výroby a jejich promítnutí do zvláštností lesního podniku“ [CD / Pravo / BlokC-Hartmanice-pravni_formy_subjektu_hospodaricich_v lese]. Z příspěvku pana doktora Flory bych si dovolil připomenout zásadní informaci o tom, že pokud by subjekt měl pravidelný příjem z lesa, dá se hovořit o pravidelené činnosti, měl by se stát alespoň zemědělským podnikatelem podle platného zákona o zemědělství a být registrován v registru zemědělských podnikatelů.

(doc. Ing. Petr Zahradník, CSc. - foto Ing. Václav Toman – duben 2013)

V průběhu příspěvku dorazil doc. Ing. Petr Zahradník CSc. specialista z VÚLHM v.v.i. na oblast ochrany lesa. Pan docent Zahradník přednesl příspěvek „Novinky v ochraně lesa“. Představil účastníkům rostlinolékařskou službu LOS (Lesní ochranná služba), kterou VÚLHM poskytuje vlastníkům lesa bezplatně. Seznámil účastníky s problematikou ochrany lesů a neopomněl ani informace, které plynou z novely zákona o rostlinolékařské péči.

(Ing. Jiří Svoboda - foto Ing. Václav Toman – duben 2013)

Posledním naším hostem z řady lektorů se stal Ing. Jiří Svoboda ředitel Lesního družstva obcí Přebyslav. Pan ředitel představil poslední právní formu, kterou bylo žádoucí účastníkům představit. Pohovořil o historii lesního družstva, o současnosti a současných širokých aktivitách družstva, i o významu pro obce sdružené v družstvu a o hospodářských výsledcích, kterých družstvo dosahuje [CD / Lesní podnik / Svoboda_LDO-Přebyslav]. Družstvo jako právní forma, v současnosti neprávem opomíjená, je bohužel pro většinu, spjata s nedávnou minulostí zemědělských družstev, ale i v rámci lesního hospodářství může být tou pravou právní formou pro obhospodařování lesů. Tuto skutečnost potvrzuje i existence 12 lesních družstev, které jsou členy SVOL a několika menších, které dosud členy SVOL nejsou.

(Účastníci semináře - foto Ing. Václav Toman – duben 2013)

Po obědě jsme nasedli do aut a vyrazili s našimi průvodci na exkurzi do lesů města Hartmanic. Průvodce nám dělal místní hajný a odborný lesní hospodář Ing. Jindřich Heřman. Program exkurze byl podobný jako minulého dne, pouze se zde jednalo o jinou právní formu

a podstatně menší lesní majetek. Místní hajný kromě své práce vykonává i funkci šéfa technických služeb města.

Zajímavé byly informace o městské kotelně na štěpku. Město Hartmanice má svoje lesy, ale ty pochopitelně potřebu kotelny nepokryjí, a přestože na Šumavě je dřeva dost, musí ho nakupovat jinde a dovážet na Šumavu třeba až od Českých Budějovic. To také patří k další absurditě národního parku.

Hlavní dřevinu v jejich případě tvoří smrk, který se téměř všude zmlazuje sám. Dosazují pouze buk. Protože se hospodaří na majetku města, svou úlohu zde sehrává i sociální aspekt a solidarita s místními lidmi, kterým město alespoň částečně vytváří pracovní příležitosti.

(Lesy Hartmanic - foto Martin Polívka – duben 2013)

Pracovní příležitosti od doby existence národního parku značně poklesly a ani větší rozmach v oblasti cestovního ruchu nenastal, ba naopak dochází k poklesu i v této oblasti. Plíživě dochází k dalšímu vylidňování a úbytku trvale žijících obyvatel na Šumavě.

Cestou zpět do Hartmanic jsme se ještě na chvíli zastavili v obci Dobrá Voda, kde jsme navštívili kostel sv. Vintíře. V areálu jsme zastihli kastelánku, která nás pustila dovnitř a naši prohlídku doprovodila odborným výkladem. Kostel sv. Vintíře je znám nejen pro své zasvěcení ale i pro svůj basreliéfní skleněný oltář, který je odborníky považován za naprostý evropský unikát. Autorkou díla je Vladimíra Tesařová, která žije v domě kousek pod kostelem. Sv. Vintíř byl německý benediktinský mnich, zakladatel kláštera v Rinchnachu, jež se zasloužil o smír mezi knížetem Břetislavem a císařem Jindřichem III. Na sklonku svého života se usadil jako poustevník na vrchu Březník u Dobré Vody, kde v poustevně Březnice zemřel. Kostel v Dobré Vodě je jediný kostel na světě zasvěcený svatému Vintíři.

Program semináře i čas jemu vyhrazený byl završen. Nezbyvalo než si vzájemně popřát šťastnou cestu a rozloučit se. Na závěr organizátoři zdůraznili jednu zásadní skutečnost. Nejdůležitější je vždy zadání vlastníka lesů! Lesník může pomoci vlastníkovvi zadání formulovat tak, aby bylo jasné, co se od konkrétního lesního majetku očekává a jaké jsou jeho možnosti. Lesník toto zadání má možnost různými cestami naplňovat. Je to důležitý moment

nejen z hlediska vlastního hospodaření, stavu lesního majetku, ale i z hlediska další kontroly práce lesníka. Zda naplňuje zadání a zda ho naplňuje dobře. Obtížně se totiž kontroluje to, co není předem definováno. Protože možností a přístupů k hospodaření s lesním majetkem je hodně, mohu vyhovět stávajícím právním požadavkům na hospodaření, ale nemusím již hospodařit podle „zásad trvalé udržitelnosti“ a už vůbec nemusím myslet na to, co zanechám svým následovníkům. Les roste minimálně sto let a během té doby s ním pracují tři nebo i čtyři generace lesníků.

Z pohledu lektora s povděkem hodnotím, že došlo v průběhu semináře, ke sdílení poznatků a problémů i k bohaté diskuzi. Docházelo k vzájemné výměně informací mezi účastníky samotnými i lektory s účastníky. Věřím, že poznatky účastníkům sdělené, dobře poslouží při jejich hospodaření a další práci.

Přeji Všem mnoho úspěchů za republikový výbor České lesnické společnosti, o.s.

Martin Polívka DiS., odborný garant projektu, martin.76@email.cz

a PhDr. Ing. Vít Skála, tajemník ČLS, o. s., tajemnik@cesles.cz.